

Snakes in Grey, Serpents in Blue: Snakes in the American Civil War

Richard "Rick" Douglas
Justice

BOEKBESPREKING

BOOK REVIEW

Richard Douglas Justice. *Snakes in Grey, Serpents in Blue: Snakes in the American Civil War*. Geen uitgever vermeld. 6 november 2018. ISBN: 9781983101236.

Marcel van der Voort

Motto

*De adders vochten in Caesars plaats
En wonnen de Burgeroorlog¹*

Voordat ik een slangenboek daadwerkelijk ga lezen, blader ik er eerst eens doorheen, lees hier wat, daar wat, neem eens een kijkje in de literatuuropgave, bekijk de afbeeldingen en probeer zodoende een algemene indruk te krijgen. Vergeleken met veel andere boeken over slangen die ik de laatste tijd onder ogen heb gehad, heeft deze 'thesis' zijn uiterlijk bepaald niet mee. Het ontbreken van een uitgever, de slechte kwaliteit van de illustraties, de onaantrekkelijke lay-out, de nikszeggende voorkant doen vermoeden dat de meerduidige benaming 'thesis' in de dankbetuiging waarmee Justice zijn boek begint, eerder geïnterpreteerd moet worden als 'scriptie' dan als 'proefschrift'. Van welke opleiding deze studie de afsluiting is, blijft verder onduidelijk. Vermoedelijk is ze ook nog eens uitgegeven als print-on-demand, alsof dat een excuus zou zijn om geen mooi resultaat te krijgen. Ik heb in mijn werkzame leven aardig wat scripties onder ogen gehad, en de trucjes om van 'niets' 'iets' te maken komen in dit werkstuk erg doorzichtig terug. De té ruime marges, de té grote regelafstand, de té royale puntgrootte van het lettertype, het uitzetten van de afbreekfunctie, de wijze waarop de afbeeldingen zijn geïmplementeerd, demonstrenen

1 Lucanus, *Pharsalia* - de Burgeroorlog, 9.850-851; maar dan wel die van Caesar tegen Pompeius, 49 vóór Christus.

Richard Douglas Justice. *Snakes in Grey, Serpents in Blue: Snakes in the American Civil War*. No publisher listed. November 6, 2018. ISBN: 9781983101236.

Marcel van der Voort

Motto

*The adders fought in Caesar's place
And won the Civil War¹*

Before I actually start reading a snake book, I first browse through it, read something here and there, take a look at the bibliography, view the images and try to get a general impression by doing this. Compared to many other books about snakes that I have seen in recent times, the looks of this 'thesis' are certainly against it. The lack of a publisher, the poor quality of the illustrations, the unattractive layout, the meaningless front suggest that the ambivalent indication 'thesis' in the acknowledgment with which Justice starts his book, should be interpreted as 'term paper' rather than as 'thesis'. The education for which this study is the closing remains unclear. It was probably also issued as print-on-demand, as if that would be an excuse for not getting a good result. I have seen quite a few theses in my working life, and the tricks to turn 'nothing' into 'something' are very transparent in this paper. The too large margins, the too large line spacing, the too generous dot size of the font, the switching off of the hyphenation function, the way in which the images are implemented, unmistakably demonstrate that the 123 pages plus another empty page could have been reduced easily to fewer than half. Such a design always gets on my nerves.

1 Lucanus, *Pharsalia* - the Civil War, 9.850-851; but then Caesar's one against Pompey, 49 BC.

onmiskbaar dat de 123 pagina's-en-nog-een-lege-bladzijde gemakkelijk tot minder dan de helft hadden kunnen worden teruggebracht. Ik krijg altijd de kriebels van een dergelijke vormgeving.

Enfin, hoewel ook een boek zelden een tweede kans krijgt om een eerste indruk te maken, heb ik deze studie toch maar het voordeel van de twijfel gegeven, want uiteindelijk gaat het om de inhoud. Zo was het niet onaardig om te lezen hoe een terloopse vraag de katalysator kan zijn van een specifiek onderzoek. Ik begrijp uit de eerdergenoemde dankbetuiging, dat het een dergelijke vraag is geweest die bovengenoemd boek heeft opgeleverd: 'Hoeveel mensen zijn er in de Amerikaanse Burgeroorlog gestorven aan slangenbeten?' Justice heeft al decennialang een grote interesse in de Amerikaanse Burgeroorlog, dus hij leek de aangewezen persoon te zijn om het antwoord op die vraag te onderzoeken en te formuleren. Het resultaat is deze scriptie geworden.

Mijn kennis van de Amerikaanse Burgeroorlog was vóór aanvang van lezing van deze scriptie vrijwel nihil. Meer dan dat het een strijd is geweest tussen de Zuidelijken - die tégen, en de Noordelijken - die vóór de afschaffing van de slavernij waren, had ik bij aanvang van lezing van deze scriptie niet, al kon ik al wel op jeugdige leeftijd *De negerhut van oom Tom* van Harriët Beecher Stowe op mijn c.v. zetten. Aan die beperkte kennis is, eerlijk toegegeven, dank zij deze studie interessante informatie toegevoegd.

Zo heb ik me nooit afgevraagd hoeveel slachtoffers de Amerikaanse Burgeroorlog heeft geëist. Dat zijn er volgens Justice zo'n 600.000 geweest (pagina 1). Dat blijkt echter een conservatieve opvatting te zijn. Toen de universiteit van Minnesota in 2010 de resultaten van haar demografisch onderzoek online zette, werd duidelijk dat dat aantal met zo'n vijftieng procent verhoogd moet worden: 750.000!² Misschien had Justice dat kunnen weten.

2 <https://isgeschiedenis.nl/nieuws/dodental-amerikaanse-burgeroorlog-blijkt-veel-hogerdan-gedacht>

Well, although a book rarely gets a second chance to make a first impression, I have given this study the benefit of the doubt, because in the end it's all about the content. For example, it was not unpleasant to read how a casual question can be the catalyst of a specific study. I understand from the aforementioned acknowledgment that it has been such a question that raised the above book: 'How many people died of snake bites in the American Civil War?' Justice has had a keen interest in the American Civil War for decades, so he seemed to be the right person to investigate and formulate the answer to that question. The result has become this thesis.

My knowledge of the American Civil War was almost nil before the start of reading this thesis. It was not more than that it was a struggle between the Southern people - who were against, and the Northern ones - who were advocates of the abolition of slavery, although I was able to put on my c.v. already at a young age *Uncle Tom's Cabin* by Harriet Beecher Stowe. Honestly, thanks to this study, interesting information has been added to this limited knowledge.

I never wondered how many victims the American Civil War claimed. According to Justice, there have been around 600,000 (page 1). However, that appears to be a conservative view. When the University of Minnesota put the results of its demographic research online in 2010, it became clear that that number should be increased by around twenty-five percent: 750,000!² Maybe Justice could have known that.

For the Unionists ('Northern people'), the fighting in the southern regions, with their nature deviating from the north and ditto (herpeto) fauna, has been a true nightmare. Time and again, Justice shows that they feared snakes at least as much as the enemy. They were considerably less likely to be confronted with venomous species in their

2 <https://isgeschiedenis.nl/nieuws/dodental-amerikaanse-burgeroorlog-blijkt-veel-hogerdan-gedacht>

Voor de Unionisten ('Noordelijken') zijn de gevechten in de zuidelijke streken, met hun van het noorden afwijkende natuur en dito (herpeto) fauna, een ware nachtmerrie geweest. Keer op keer toont Justice aan dat zij slangen minstens zo vreesden als de vijand. Zij liepen in hun thuisgebieden aanzienlijk minder risico om geconfronteerd te worden met giftige soorten dan in de Confederale streken. Bovendien brachten de soldaten de meeste tijd door met marsen door moerasachtige gebieden langs rivieren, door met kreupelhout begroeide streken, bivakkeerden ze op dergelijke plekken en vonden er daar ook de nodige gevechten plaats. Het krioelde er van die giftige kruiers. Op de pagina's 2, 3 en 4 getuigen tekeningen die artistiek aangelegde Noordelijke soldaten gemaakt hebben, van de barre omstandigheden waarin zij hebben moeten strijden en overleven.

De Noordelijke ofidofobie is ruimschoots geboekstaafd. Veel Unionistische soldaten konden, in tegenstelling tot hun Confederale opposenten, lezen en schrijven en maakten in hun brieven aan het thuisfront en in hun dagboeken structureel gewag van ontmoetingen met slangen. Die confrontaties eindigden meestal met het vernietigen van de slangen, zelfs als dat onschuldige exemplaren waren - wisten zij veel! Behalve dat deze ofidocide door onwetendheid werd ingegeven, was ook de Bijbelse gelijkstelling van de slang met de duivel een reden om er zoveel mogelijk te doden. Dat religieuze excuus om slangen te doden ben ik al eens eerder tegengekomen in het mooie boek van Jon Furman, waarin het de Amerikaanse pioniers zijn die zich, ondanks hun harde strijd om hun bestaan, geen moeite hebben gespaard om zoveel mogelijk duivelse dieren te vernietigen (Furman 2007). De Confederale soldaten, voor wie slangen minder bedreigend en beangstigend waren, en die het verschil tussen giftige en ongiftige dieren beter kenden, hebben er veel minder gedood.

Hoewel de aanleiding om deze studie te schrijven de terloopse vraag was: 'Hoeveel mensen zijn er in de Amerikaanse Burgeroorlog gestor-

home areas than in the Confederate regions. In addition, the soldiers spent most of their time marching through swampy areas along rivers, through undergrowth-prone areas, bivouacing in such places, and the necessary fighting took place there as well. It was crawling there with those venomous creepers. On pages 2, 3 and 4 drawings made by Northern soldiers with an artistic bent bear witness to the harsh conditions in which they had to fight and survive.

The Northern ophidiophobia is amply recorded. Many Unionist soldiers could, in contrast to their Confederate opponents, read and write and structurally referred to encounters with snakes in their letters to the home front and in their diaries. Such confrontations usually ended with the destruction of the snakes, even if they were innocent specimens - they did not know any better! Apart from the fact that this ophidiocide was inspired by ignorance, the Biblical equalization of the snake with the devil was also a reason to kill as many as possible. I have come across this religious excuse for killing snakes before in the beautiful book by Jon Furman, in which it is the American pioneers who, despite their hard struggle for their existence, have spared no effort to destroy as many diabolical animals as possible (Furman 2007). The Confederate soldiers, for whom snakes were less threatening and frightening, and who knew the difference between venomous and non-venomous animals better, killed far fewer. Although the reason for writing this study was the casual question: 'How many people died of snake bites in the American Civil War?' (eventually no answer will be given), Justice focuses his investigation on the soldiers' reactions to meetings with snakes. He also pays attention to folk medicine and regular medical treatments for snake bites. Furthermore, both parties have used snakes in cartoons and songs as symbols for their own courage or for enemy treachery and we, as readers, receive an anthology of them.

Before Justice deals with the various areas where Unionists and Confederals have fought

ven aan slangenbeten?’ (er zal uiteindelijk geen antwoord op komen), spitst Justice zijn onderzoek toe op de reacties van de soldaten op ontmoetingen met slangen. Ook besteedt hij aandacht aan volksgeneeskundige en reguliere medische behandelingen van slangenbeten. Verder hebben beide partijen slangen in cartoons en liederen gebruikt als symbolen voor eigen moed of voor vijandelijke verraderlijkheid en krijgen we daar als lezer een bloemlezing van voorgeschoteld.

Voordat Justice de diverse streken waar Unionisten en Confederalen elkaar hebben bevochten behandelt, besteedt hij aandacht aan het verschijnsel ofidiofobie, de angst voor slangen. Als eerste ‘bron’ (source) voor deze fobie noemt hij de Bijbel. Hij citeert als bewijs enkele voorbehandliggende passages. Strikt genomen lijkt de Bijbelse verklaring me geen geldige. Eerder dan een *verklaring* voor ofidiofobie lijkt me de Christelijke religie een *rechtvaardiging* te geven voor de vernietiging van slangen. Je hoeft niet echt bang te zijn voor slangen om je op basis van je geloof verplicht te voelen die duivelse dieren af te maken. Geldiger lijkt me dan ook Justice’s argument dat gebrek aan opleiding ofidiofobie in de hand gewerkt zal hebben. Wie amper ontwikkeld is, wiens enige kennis bestaat uit wat volksverhalen vertellen over de hem omringende wereld, zal zeker gevoelig zijn voor spannende, maar daarom nog niet waarheidsgetrouwe volksverhalen, in dit geval over slangen. Justice onderbouwt deze stelling met wat (over)bekende voorbeelden. Ik had het leuk gevonden, als ik er iets nieuws tussen had aangetroffen. De schrijver blijft ver uit de buurt van de psychologie voor een verklaring voor ofidiofobie, een discipline die mijns inziens niet onvermeld had mogen blijven. Daar lijkt mij de kans het grootst om een verklaring te vinden voor dit intrigerende verschijnsel. Hij had op z’n minst kunnen verwijzen naar bijvoorbeeld Mundkur, die uitgebreid en overtuigend ingaat op ofidiofobie (Mundkur 1983).

Het zou handig zijn geweest als Justice geografische kaarten van het strijdtoneel had

each other, he pays attention to the phenomenon of ophidiophobia, the fear of snakes. He mentions the Bible as the first ‘source’ for this phobia. He quotes some obvious passages as proof. Strictly speaking, the Bible statement does not seem valid to me. Rather than an *explanation* for ophidiophobia, it seems to me that the Christian religion gives a *justification* for the destruction of snakes. You don’t really have to be afraid of snakes to feel obliged to kill those diabolical animals based on your faith. It seems more valid to me, therefore, Justice’s argument that lack of education will have paved the way to ophidiophobia. The one who is barely developed, whose only knowledge consists of what folk tales tell him about the surrounding world, will certainly be susceptible to exciting, but therefore not yet true, folk tales, in this case about snakes. Justice supports this statement with some (over) well-known examples. I would have liked it if I had found something new in it.

The writer stays far away from psychology for an explanation of ophidiophobia, a discipline that should not have been unmentioned in my opinion. It seems to me that there lies the best chance of finding an explanation for this intriguing phenomenon. He could at least have referred to Mundkur, for example, who extensively and convincingly addresses ophidiophobia (Mundkur 1983).

It would have been handy if Justice had included geographical maps of the battlefield. He deals with various battle scenes (The East, Mississippi River Valley, Upper South, Lower South, Trans-Mississippi West) and mentions all the time many geographical or topographical additions. An overview map of the area concerned would have helped me to better interpret the text of each chapter.

It is going too far to discuss the aforementioned areas where the American Civil War took place. Justice has investigated letters written by the warring soldiers in the different areas to the home front and investigated diary fragments for reports of encounters with snakes. I will pick out some remarkable events.

opgenomen. Hij behandelt diverse strijdtonelen (The East, Mississippi River Valley, Upper South, Lower South, Trans-Mississippi West) en vermeldt telkens veel geografische of topografische aanvullingen. Een overzichtskaart van het actuele gebied zou me aardig geholpen hebben om van ieder hoofdstuk de tekst beter te kunnen duiden.

Het gaat te ver om de hierboven genoemde gebieden waar de Amerikaanse Burgeroorlog zich heeft afgespeeld allemaal te bespreken. Justice heeft brieven die de strijdende soldaten in de onderscheiden gebieden aan het thuisfront schreven en dagboekfragmenten onderzocht op vermeldingen van ontmoetingen met slangen. Ik pluk er enkele opmerkelijke gebeurtenissen uit.

Telkens blijkt dat de Unionisten beduchter waren voor slangen dan de Confederaten. Ze prefereerden een gevecht met de tegenstander bóven een ontmoeting met slangen. Zelden spreekt een getuigenis van het omgekeerde (uitzondering op pagina 22). Een poging van uitgeputte soldaten om na een dodelijk vermoeiende mars een verfrissend bad te nemen, werd gefrustreerd door de aanwezigheid van talloze waterslangen. Ze waren op een 'snake mating ball' gestuit. Het zien van die talloze slangen traumatiseerde de soldaten zeer, terwijl ze al de ergste gevechten van de Burgeroorlog hadden moeten leveren. Toen soldaten tijdens een marsonderbreking onder een boom lagen te rusten, ontdekten ze een slang in de boom. Ze besloten de slang uit te roken, maar de ouderdom en de conditie van de boom veroorzaakten een brand. De soldaten bestudeerden na afloop van de brand de resten van de slang en ontdekten 'poten'. De hevige pijn had uitstulping van de hemipenes veroorzaakt, waardoor het leek dat het dier achterpoten had. Even terzijde: misschien is het in vergleden tijden wel een dergelijke observatie geweest, die ervoor heeft gezorgd dat er al in antieke en middeleeuwse bestiaria volop sprake is van slangen met poten en dat ze er ook vaak mee zijn afgebeeld. Zijn angst voor slangen inspireerde

Een slang met twee poten. De boa uit Der naturen bloeme van Jacob van Maerlant, een bestiarium uit ± 1270 / A snake with two legs. The boa from Jacob van Maerlant's Der naturen bloeme, a bestiary from ± 1270. Koninklijke Bibliotheek/Royal Library, Codex KA XVI, fol. 122v.

Every time it turns out that the Unionists were more afraid of snakes than the Confederates. They preferred a fight with the opponent above a meeting with snakes. Rarely does a testimony speak of the opposite (exception on page 22). An attempt by exhausted soldiers to take a refreshing bath after a fatally tiring march was frustrated by the presence of numerous water snakes. They had come across a 'snake-mating ball'. Seeing those countless snakes greatly traumatized the soldiers, even though they already had to fight the worst battles of the Civil War. When soldiers were resting under a tree during a march break, they discovered a snake in the tree. They decided to smoke out the snake, but the age and condition of the tree caused a fire. After the fire, the soldiers studied the remains of the snake and discovered 'legs.' The severe pain had caused the hemipenes to bulge, making it appear that the animal had hind legs. By the way, in times gone by such an observation may have ensured that in antique and medieval bestiaria snakes with legs are often mentioned and that they are often depicted with them. His fear of snakes inspired the Unionist Colonel Parmele to clear the way along which he would have to go free from snakes. The violence that went with it, would have warned the enemy from a great distance, of which once again appeared that the Northern

de Unionistische kolonel Parmele ertoe om de weg waarlangs hij zou moeten optrekken slangenvrij te laten maken. Het geweld dat daarmee gepaard ging, zou de vijand op grote afstand al hebben gewaarschuwd, waaruit maar weer eens bleek dat de Noordelijken beduchter waren voor slangen dan voor de tegenstander. Parmele trok vanwege zijn ofidiofobie ook aanzienlijk langzamer op dan strategisch wenselijk was (pagina 36-37).

Waren marsen over land vanwege de slangen erg gevaarlijk voor de Unionisten, degenen die per boot werden vervoerd waren niet veel veiliger. Copperheads en Cottonmouths waren soorten die ook in bomen zaten en die zich op het dek van de schepen lieten vallen. Daar werden ze door matrozen met bezems van de dekken geveegd. Dat was een extra gevaarlijke klus vanwege Confederale scherpschutters (pagina 39).

Confederale soldaten bleven overigens niet gevrijwaard van ontmoetingen met slangen. Justice beschrijft een voorval van een groep soldaten die afgedwaald was van de hoofdmacht. De groep besloot te overnachten op een kerkhof en gebruikte de grafstenen als bed. 's Morgens bleken ratelslangen tegen en op de slapende mannen te zijn gekropen, profiterend van hun lichaamswarmte. Door niet paniekerig te reageren, maar door geduldig te wachten tot de slangen zich hadden opgewarmd en uit eigen beweging vertrokken, kwamen mens én dier probleemloos uit deze precaire situatie. Zo verliep het ene merkwaardige voorval na het andere.

Als een ontmoeting tussen mens en slang een beet van de laatste voor de eerste had opgeleverd, waren er volksgeneeskundige therapieën en twee reguliere medische behandelingen mogelijk. Die behandelingen waren meestal gevaarlijker voor de patiënt dan de beet zelf. Eén ervan bestond bijvoorbeeld uit het drinken van een grote hoeveelheid whisky, zodat de patiënt eerder aan een alcoholvergiftiging stierf dan aan de gevolgen van het slangengif.

people were more afraid of snakes than they were of the opponents. Due to his ophidiophobia, Parmele also moved considerably slower than strategically desirable (page 36-37).

While marches over land were very dangerous for the Unionists because of the snakes, those who were transported by boat were not much safer. Copperheads and Cottonmouths were species that also sat in trees and dropped on the deck of the ships. There they were wiped off the decks by sailors with brooms. That was an extra dangerous job because of Confederate snipers (page 39).

Confederate soldiers, by the way, were not protected from encounters with snakes. Justice describes an incident of a group of soldiers who had strayed from the main force. The group decided to spend the night in a cemetery and used the gravestones as a bed. In the morning, rattlesnakes appeared to have crawled against and onto the sleeping men, taking advantage of their body heat. By not reacting in a panic, but by waiting patiently for the snakes to warm up and leave of their own accord, humans and animals came out of this precarious situation without any problems. In this way, several remarkable incidents happened.

If a meeting between man and snake had delivered a bite of the latter to the first, then folk medicine therapies and two regular medical treatments were possible. These treatments were usually more dangerous for the patient than the bite itself. One of them for example consisted of drinking a large amount of whiskey, causing the patient to die of alcohol poisoning rather than the effects of the snake's venom.

Justice devotes the penultimate chapter to symbolism. Snakes, in particular rattlesnakes and Copperheads, appear to have been grateful bearers of symbolic significance. The Northern corpses considered the Southern people as insidious and depraved as the rattlesnake. Justice presents a considerable number of political prints and cartoons in which snakes play

Het voorlaatste hoofdstuk wijdt Justice aan symboliek. Slangen, met name ratelslangen en koperkoppen, blijken dankbare dragers van symbolische betekenis te zijn geweest. De Noordelijken beschouwden de Zuidelijken even verraderlijk en verdorven als de ratelslang. Justice presenteert een behoorlijk aantal politieke prenten en cartoons waarin slangen, zowel positief als negatief, een belangrijke rol vervullen. Maar wat zijn de afbeeldingen toch van een bedroevende kwaliteit!

In het laatste hoofdstuk komen de Peace Democrats ("Vredesdemocraten") uitgebreid aan de orde. Daarmee werden Noordelijken aangeduid die uit pacifistische overwegingen tegen de oorlog waren. Zij werden gesymboliseerd met de Copperhead: zo moeilijk als een Copperhead vanwege zijn camouflagepatroon was te ontdekken, zo moeilijk lieten de Peace Democrats zich ontmaskeren, ten minste, zo lang ze zich niet openlijk tegen de oorlog uitspraken. Het was interessant om in dit hoofdstuk te lezen over manieren waarop de Zuidelijken met behulp van slangen hebben getracht afbreuk te doen aan de Noordelijken. Zo stuurden zij pakketjes met Copperheads naar Unionistische postkantoren in de hoop er chaos mee te veroorzaken. Eén van de pogingen om president Lincoln te vermoorden, was wel heel bizar: hij kreeg een pakketje met twee Copperheads toegestuurd en het was enkel aan een onhandigheid van een postmedewerker te danken - die liet het pakketje vallen, waardoor de slangen konden ontsnappen - dat de aanslag mislukte.

Justice eindigt zijn scriptie met een conclusie. Dat doe ik dan ook maar. Heb ik er goed aan gedaan dit boek een tweede kans te geven? Absoluut. Ik ben veel interessante zaken over de Amerikaanse Burgeroorlog te weten gekomen, ik heb meer inzicht in de toenmalige herpetologische stand van zaken gekregen en ik heb met veel belangstelling nota genomen van de symbolische rol die slangen in de politiek hebben gespeeld. Ik heb me verbaasd over de therapieën waaraan gebetenen onderworpen

an important role, both positive and negative. But how sad is the quality of the images!

In the final chapter, the 'Peace Democrats' are discussed extensively. This term was used to refer to Northern people who were opposed to the war for pacifist reasons. They were symbolized with the Copperhead: as hard as a Copperhead could be discovered because of its camouflage pattern, so hard were the Peace Democrats to be discovered, at least as long as they did not openly oppose the war. It was interesting to read in this chapter about ways in which the Southern people tried to harm the Northern ones with the help of snakes. For example, they sent packets with Copperheads to Unionist post offices in the hope of causing chaos with them. One of the attempts to assassinate President Lincoln was very bizarre: he was sent a package with two Copperheads and it was only due to the clumsiness of a postal worker who dropped the package, which allowed the snakes to escape, that the attack failed.

Justice ends his thesis with a conclusion. I do that too. Did I do well to give this book a second chance? Absolutely. I have learned many interesting things about the American Civil War, I have gained more insight into the then herpetological state of affairs and I have noted with great interest the symbolic role that snakes played in politics. I am surprised about the therapies to which bitten persons were subjected and posthumously I still feel sorry for them. But that does not remove my earlier mentioned objections. After reading, I can add to these objections the hardly flexible writing style of Justice. Some formulations are with notable difficulty. And the worst of all: I miss beautiful photos of rattlesnakes, Cottonmouths, Copperheads and coral snakes. How difficult could it have been in 2018 to include a few of them, so that a reader can see who the leading figures were?

Translation into English: Ruud de Lang.

werden en ik heb postuum nog medelijden met ze. Maar dat alles neemt mijn eerder genoemde bezwaren niet weg. Na lezing kan ik aan die bezwaren ook nog de weinig soepele schrijfstijl van Justice toevoegen. Wat moeizaam gaan sommige formuleringen. En het jammerst van al: ik mis mooie foto's van ratelslangen, Watermoccassinslangen, Copperheads en koraalslangen. Hoe moeilijk kan het anno 2018 zijn geweest om er daarvan enkele op te nemen, opdat een lezer kan zien wie de hoofdrolspelers waren?

Literatuur - Literature

- Furman, J., 2007. *Timber Rattlesnakes in Vermont & New York. Biology, History, and the Fate of an endangered species*. University Press of New England.
- Mundkur, B., 1983. *The Cult of the Serpent. An Interdisciplinary Survey of its Manifestations and Origins*. State University of New York Press. Albany.